

НАПРЯМ 9. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Макарович Вікторія Костянтинівна
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Закарпатський інститут імені Ференца Ракоці II*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-296-1-28>

ІННОВАЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Використання концепції інноваційного капіталу в системі обліку потребує, на сьогодні, впровадження більш широкого та збалансованого підходу до формування його облікової інтерпретації, виходячи з якої має бути визначено сукупність облікових понять, які безпосередньо стосуватимуться інноваційного капіталу підприємства, а також і комплементарних активів, які підвищують ефективність його використання.

Аналіз існуючих підходів до розуміння сутності інноваційного капіталу дозволяє встановити, що на сьогодні серед вчених відсутня єдність в розумінні даного поняття. Для визначення ролі інноваційного капіталу в економічному зростанні вчені використовують поняття «капітал досліджень та розробок» (R&D capital), а для аналізу впливу інноваційної діяльності на результати функціонування підприємства – безпосередньо поняття інноваційного капіталу.

В табл. 1 наведено групування позицій дослідників щодо розуміння поняття «інноваційний капітал».

**Підходи дослідників щодо розуміння поняття
«інноваційний капітал»**

Назва підходу / виду підходу		Розуміння інноваційного капіталу	Представники
Макроекономічний		Запас знань (інновацій), які є рушійними силами економічного зростання	Ц. Гріліхес, А. Гото, Й. Гровіц К. Сузукі
Мікроекономічний	Ресурсний	Сукупність інтелектуальних ресурсів (інтелектуальної власності та інших видів), які забезпечують реалізацію інноваційної діяльності підприємства	Л. Едвінсон, М. Мелоун, Т. Кійек, О. М. Собко
	Соціологічний	Результат спільних соціальних дій індивідуумів, характеризуючи їх здатність до розробки, впровадження і комерціалізації інновацій	М. Макелрой
	На основі людського капіталу	Здатність людей до втілення інновацій та використання інноваційних ресурсів підприємства	Дж. Дайер, Н. Ферр, К. Лефрендт, О. О. Сопка, О. В. Захарова, Н. А. Подлужна
	Компетентнісний	Здатність до здійснення ефективної інноваційної діяльності і до впровадження у виробництво інноваційної продукції з метою задоволення потреб споживачів	Дж. Чен, З. Жу, Х. Ксіе, Ю. О. Головчук В. В. Стадник, І. В. Федулова

Для обґрунтування сутності інноваційного капіталу вченими використовуються різні види підходів (табл. 1), в основі яких

покладено різний базис (макроекономічний, мікроекономічний (ресурсний, соціологічний, на основі людського капіталу. компетентністний)). В то же час, представники всіх досліджених підходів при трактування даного поняття відштовхуються від сутності двох основоположних понять, покладених в його основу – «інновація» та «капітал». З позиції удосконалення системи обліку в частині інноваційної діяльності найбільш доцільним є використання ресурсного підходу, що базується на розгляді інноваційного капіталу як сукупності ресурсів, які і повинні підлягати обліковому відображенню. Інноваційний капітал виникає в результаті здійснення інноваційної діяльності і одночасно забезпечує її реалізацію на підприємстві.

Враховуючи необхідність удосконалення теоретико-методологічних засад бухгалтерського обліку інноваційної діяльності підприємств, виходячи з наявності значної кількості сигналів про її невідповідність вимогам часу та запитам користувачів облікової інформації, для досягнення таких цілей пропонуємо використовувати в системі обліку концепцію інноваційного капіталу, що базується на ресурсному підході.

Зокрема, як відмічають С. Зембон та Д. Монкіардіні, між нематеріальними активами та бізнес-інноваціями існує тісний зв'язок, який є набагато складнішим і ширшим, ніж можна було б припустити звичайним фокусом на дослідженнях і розробках. Політичні та академічні дебати повинні виходити за рамки ідеї інновацій, яка все ще значною мірою базується лише на інвестиціях у дослідження та розробки і патенти. Сучасні ідеї «розумних інновацій» вимагають зміни парадигми та ширшої та збалансованішої аналітичної основи [1, с. 21–22]. Тобто облікові категорії, які на сьогодні використовуються для характеристики інноваційної діяльності, повною мірою не відображають всі особливості її здійснення, зменшуючи релевантність облікової інформації для суб'єктів прийняття рішень. Вже більш конкретно дану проблему розкриває Т. Гюнтер, зазначаючи про те, що в МСФЗ 38 інноваційна діяльність поділяється на фази дослідження та розробки, і такий поділ призводить до того, що дослідницька фаза, яка забезпечує (загальні) нові наукові або технічні знання та

розуміння, з точки зору МСФЗ не розглядається як інвестиція, що суперечить ресурсному підходу до розуміння інноваційного капіталу [2, с. 323]. Таким чином автори наголошують на тому, що чинна система обліку потребує удосконалення в напрямі забезпечення більш ґрунтовного (за змістом та за обсягами) розкриття інформації про інноваційну діяльність підприємства.

Для формування комплексної системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємства в обліку мають бути відображені процеси з формування інноваційного капіталу (витрати, капітальні вкладення, інвестиції), його використання в діяльності підприємства (амортизація, знецінення, дооцінка, формування резервів тощо), а також його вибуття (ліквідація, продаж, обмін тощо). В кінцевому випадку має бути розроблена комплексна система визнання, оцінки, облікового відображення та звітування про інноваційний капітал підприємства та комплементарних активів, що має підвищити релевантність та достовірність облікової інформації про інноваційну діяльність підприємства та задовольнити потреби різних груп заінтересованих користувачів, які забезпечують її управління та здійснюють розподіл капіталу між галузями економіки (інвестори, інституційні інвестори, позикодавці тощо).

Список використаної літератури:

1. Zambon, S., Monciardini, D. (2015). Intellectual capital and innovation. A guideline for future research. *Journal of Innovation Economics & Management*. Vol. 2, no. 17, pp. 13–26.
2. Günther, T. (2010). *Accounting for innovation: lessons learnt from mandatory and voluntary disclosure*. In: A. Gerybadze, U. Hommel, H. W. Reiners, and D. Thomaschewski (Ed.), *Innovation and International Corporate Growth*, pp. 319–332. Berlin : Springer.